

Dva roky po ničivém zemětřesení v jižním Turecku pomáháme zemědělcům budovat skleníky

7.2.2025 - Petr Štefan | Člověk v tísni

Prázdná místa, trosky, prach a rozlehlá staveniště v Antakyi, hlavním městě provincie Hatay, jsou stále jasnou připomínkou tragédie. Většina jizev ale není na první pohled vidět, protože místní obyvatelé nikdy nezapomenou a jejich plné uzdravení bude trvat mnohem déle než stavba nových domů.

„Tady byl můj dům,“ říká Kalime a dívá se na prázdný pozemek. Z domu, kde se probudila ve 4:17, když udeřilo zemětřesení, zbyly jen základy. „Byla jsem ve třetím patře a uvědomila jsem si, že se zřítilo schodiště. Omdlela jsem, upadla a zranila se,“ vzpomíná se slzami v očích, „stále slyším hlasy lidí, kteří volali o pomoc, a já jim pomoc nemohla.“

Ve vesnici na okraji Antakye čekali na pomoc pět dní. „*Nebylo tu žádné jídlo, voda ani lékařská péče. První pomoc dorazila až po pěti dnech,*“ vzpomíná Kalime. V prvních dnech po katastrofě vesnici téměř všichni opustili, protože z ní nezbylo téměř nic.

„*Naši sousedé měli stan, tak jsme zůstali u nich. V té době netekla voda, a ani nešla elektřina, tak jsme museli zpracovat vše z našeho obchodu s potravinami. Snažili jsme se tím pomoci ostatním, kteří zůstali,*“ vypráví dál Kalime o týdnech po zemětřesení. Nyní žije se svou rodinou v panelovém domě, ale krize ještě neskončila a trauma stále trvá.

Chci přispět na SOS Sýrie a Irák

Překonat trauma po zemětřesení bude trvat roky

„*Někdy se kvůli prachu nedá ani vyjít ven. Voda není čistá a šíří se tu infekční onemocnění,*“ vysvětluje Kalime a dodává, že ještě horší je socioekonomický dopad. „*Někteří lidé jsou na tom lépe, ale mnoho manželství skončilo po zemětřesení rozvodem, děti přestaly chodit do škol, většina mužů nemůže najít práci. Časté jsou i sebevraždy,*“ vysvětluje a dodává, že na začátku nebyla k dispozici žádná psychosociální podpora.

Díky veřejné sbírce SOS zemětřesení Turecko a Sýrie jsme pomohli vytvořit osm skupin vedených ženami v osmi vesnicích v provinciích Gaziantep a Antakya, které pravidelně vytváří sezení se zaměřením na psychosociální podporu. Psychologové a sociální pracovníci učí 80 žen, jak rozpoznávat a zvládat stres, zlepšit své komunikační a rodičovské dovednosti a jak zvládat péči o sebe sama.

„Snažíme se pracovat ve venkovských oblastech, které nemají přístup k psychosociální podpoře. Prostřednictvím školení se snažíme zmírnit trauma, které ženy mají,“ říká Emine Yavuz, která koordinuje psychosociální aktivity Člověk v tísni. „Hlavně vytváříme platformu pro setkávání a učíme ženy techniky, které si doma opakují,“ dodává s tím, že v budoucnu budou pokračovat s další skupinou žen.

Kalime je členkou jedné z těchto skupin a vyzdvihuje přínos těchto setkání. „*Často se rozčilujeme kvůli stresu. Trénink nám pomáhá pochopit jak nás stres ovlivňuje a pracovat s ním. Nyní víme i jak*

podpořit další ženy a jak jim pomoci s návratem do společenského života. Mluvíme také o svých problémech," vysvětluje a dodává: „Je důležité o tom všem mluvit, stále to ovlivňuje naše životy a trpí mnoho lidí.“

Podpora farmářů vede k obnově jejich živobytí

Provincie Hatay byla zemětřesením nejvíce postižena ze všech 11 tureckých provincií. Dvě třetiny obyvatel byly vysídleny. Oficiální počet obětí v této provincii se pohybuje kolem 23 000. Více než 80 000 budov v Hatay se zřítilo nebo je není možné opravit. Utrpěli také místní zemědělci.

Dvaapadesátiletá Zahra Askaroglu žije celý život v okrese Defne v provincii Hatay, kde byl její otec farmářem. Zde se také seznámila se svým manželem. Spolu kdysi koupili půdu, aby mohli v zemědělství pokračovat. Před zemětřesením pěstovali papriky a rajčata pro vlastní potřebu a dýně, které prodávali na trhu. Měli také dvě krávy a prodávali mléko, máslo a sýr.

„Vše, co jsem, kdy vydělala, jsem investovala do domácnosti. Máme tři syny a můj manžel má zdravotní postižení,” vysvětluje Zahra. Brzy ráno 6. února se vše změnilo. „Spali jsme, když udeřilo zemětřesení. Na mou matku spadla zeď. Byla zraněná, ale přežila,” popisuje.

Zemětřesení zničilo jejich dům. Nejdříve se přestěhovali k příbuzným, ale po roce se rozhodli vrátit. *„Nebyli tu žádní dělníci, kteří by opravili vodu a elektřinu. Návrat nás stál hodně peněz. O vše jsme přišli a tak jsme museli vše nakoupit. Naštěstí jsme přišli jen o ten majetek,” vzpomíná Zahra.*

Stejně, jako jejich sousedé začínali od nuly i s hospodařením. *„Dostal jsem semena od farmářů ze sousedství, hodně mi pomohli. Další semena jsme si koupili na úvěr, abychom měli jak začít,”* popisuje Zahra. Jednoho dne jí zavolali z ministerstva zemědělství a pozvali ji na schůzku ohledně možné podpory.

Po vyhodnocení situace jsme ji vybrali pro podporu, v rámci projektu financovaného švýcarským partnerem Solidarity, který realizujeme ve spolupráci s partnerem z Aliance2015, organizací Helvetas. Zahra brzy dostane skleník. *„Uvažovali jsme, že si skleník postavíme sami, ale neměli jsme dostatek financí. Díky tomuto skleníku můžu produkovat více a pěstovat i ozimé druhy plodin. Také spotřebuji méně vody a hnojiv. Doufám, že toho budu moci prodávat více na trhu,”* plánuje Zahra.

„Díky skleníku se stanu nezávislejší a za vydělané peníze budu moci opravit dům,” říká Zahra. „Na všechnu tu dřinu hned zapomenete, když uvidíte, jak rajčata začínají červenat,” uzavírá.

O několik kilometrů dál jsme potkali dalšího farmáře, Edipa Yigitdola. *„Skleník mi hodně pomůže. Dokážu toho vyprodukovat více. Plánuji pěstovat několik druhů rajčat. Většinu produkce si nechám pro sebe a co bude navíc, plánuji prodat. Chci také vyzkoušet nové plodiny, jako pepino, které bych rád prodával na trhu.”*

Propojení zemědělců s místním trhem

Tím naše podpora nekončí. Kromě skleníků o rozloze 500 metrů čtverečních pro deset zemědělců plánujeme podpořit i další zemědělce opravou poškozených přístřešků pro dobytek. V dalších třech okresech provincie Hatay podpoříme zemědělce finančně. Každý z nich obdrží 10 000 tureckých lir (6 600 korun) na osivo a hnojiva a 20 000 tureckých lir (12 000 korun) na zemědělské vybavení.

„V další fázi se chceme zaměřit na dovednosti zemědělců, například na školení o cestovní, podnikání a nebo se zaměříme i na psychosociální podporu. Po skončení školení podpoříme 70 zemědělců peněžními granty. Na základě předložených podnikatelských plánů obdrží každý z nich 1 380 dolarů

(33 000 korun),“ vysvětluje náš kolega Kaled Jarkas.

S finanční podporou švýcarské organizace Solidarita budeme také pořádat prezentační dny, kde budou mít podpoření zemědělci možnost předvést své produkty a své podnikání propojit s trhem a zákazníky.

„V budoucnu budeme pracovat i nad rámec obnovy a společně s místními nevládními organizacemi a partnery budeme hledat další možnosti rozvoje venkova, jako je agroturistika a odolnost vůči změně klimatu,“ dodává Jan Svitálek, hlavní poradce Člověka v tísní pro zemědělství a přírodní zdroje. Naším cílem je pomoci tak, aby se Hatay po zemětřesení stal ještě lepším.

<https://www.clovekvtisni.cz/dva-roky-po-nicivem-zemetreseni-v-jiznim-turecku-pomahame-zemedelcu-m-budovat-skleniky-12279gp>